

Ýetmişdörtlükde ırkilseň.../ hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Ýetmişdörtlükde ırkilseň.../ hekaýa ÝETMİŞDÖRTLÜKDE IRKILSEŇ...

Jöwza.

Ýetmişdörtlük.

Ugrajak-ugrajak-da.

Günüň ne eýlæk, ne beýlæk pursady bolandygy üçin, ýolagçy seýrek.

Halys lüti çykyp gelýän gyz, ýüzünüň ugruna awtobusa girip gitdi.

Güzaýdaky boş orunlaň birine ýerleşdi.

Kellesini aýna ýaplady.

Ymyzgandy...

Awtobus näçe emaýly ugrasa-da, löňküldewükde az-maz silkindi.

Bimazalyk tapan gyz, gözünü açalak-ýumalak edip, töweregine nazar aýlady.

Gapdalyndaky orunda, yüz-keşbinden-ä özi bilen ýasytdaşrak görünýän bir ýigdiň oturandygyny gördü.

Özem ol, nämüçindir, çakgyň çüýi deý içinden geçip gelýän garçgaýbakyş gözlerini jüýjerdip, oňa siňnitli seredýär.

Gyz muňa birhili boldy.

“Äý, bü-de bir tiktokçy bisum pikaperlerden ylham alyp, peşewi

depesine urup ýören, çylkasz suwümsiziň biridir-dä!” diýen, çyn ýurekden däl-de, öz-özünü köşesdirmäge niýetlenen, kiçi dilden bäräki oýlanma bilen ýüzüni terse sowdy.

Emma, beýdeni bilen ünsi sowulmady.

Dagy nä?

Kim-de bolsa bigäne biri ýeňseçukuryňda siňek şapalaklajak ýaly bolup, ciňerilip otursa, senem şony mese-mälim duýup otyrkaň, ünsüň sowlarmy diýsene?!

Gyz, demsalyň, gaýratyny jemläp, içinden özüne meçew berip oturdy-da, birdenem ýalta bärisine bakdy.

“Nä seredýäň? Ejeňi ýa bajyňy gördüňmi?” diýmekçi bolan sözlerini, soňky pursatda birneme ýumşagrak jümlä çalyşmaga yetişdi:

-Näme seredýäň? Tanajak bolýaňmy?

-Jykk,-diýip, bihaýa oturdaşy henizem oňa mäzerilip oturmasyny bes etmän, göwnübır jogap gaýtardy.

Onuň bolşy gyzyň hasam çetine degdi:

-Näme “jykk”? Ýa nä, sorag berlende düzüwje jogap gaýtarmany ejeň-kakaň öwretmedimi?

-Öwretdi.

Şol bir biperwaý bakış.

Parhsyz äheň.

-Öwreden bolsalar nä, ibaly jogap bermiýäň, hä?!

-“Jykk” diýdim-ä.

-Nä: “jykk” diýeniňden jogap bolýamy?

-Howwo.

-O nähili “howwo-aý”?

-“Howwo” bolsa “howwo” bor-da. Nä dagy, “howwaňam” nähilisi bolar ýaly, “howwo” diýilýän zadam sort-sortmy?

Garaçygyna jiňkermegini ýekeje pursadam kesmeyän bi bihaýaň bolan bolşy, gyzyň janyna batdy.

Ol:

-Sen-ä wara, barypýatan sammygyňam “kançita” diýilýän gömüginiň biri ekeniň-le! Ýa-da wäpše tükenen ku-kuw bolaýmasaň...-diýip, eşidiler-eşidilmez hüňürdedi. Süýem barmagyny çekgesini eltip, eýlák-beýlák towlady. Soňam: “Özüňem göwnüme bolmasa, şuwunjyk dälihanadan birküç günlük

kanikula goýberilen bolmagyň ahmal” diýip, içinden öňki sözleriniň üstünü ýetirdi. “Seň bilen gep gutardy” diýýän terzde, siltenjiräp tersine döndi.

Şo pille-de, gyzyň öňündäki dikdurma meýdançajykda duran erkek kişi, hiç kimiň yüzüne-de änetmän, hamana öz-özi bilen gepleşýän ýaly edip, temegini ýokaryk tutup durşuna hüňürdedi: -Şü zamanyň maladoýlaram sapsym sapsym-laý! “Yzwinite-pažalyssaň” nämediginem bilmeýän sähneler-le, bular! Iň bolmanda göwreli aýallara-da orun berjegem bolmyýalar.

Gyz assyrynylyk bilen gürläne tarap gözüniň gyýtagyny aylady.

Kelles-ä syrky çykan kepkaly.

Jalbary – göleceýnän, reňni solak-çal jinsi.

Egninde-de şo matadan, ýeňidir-eteği ütüm-ütüm jilisge.

Sesem edil ýöne, azyndan iki yüz elli ýyllap çilimzäwutda dadyjy bolup işläniňkä çalym edýär.

Ütük görmedik türsik ýaly eplik-ýaplyk yüzündenem näçe ýaşyndadygyny çen eder ýaly däl.

Gabak astyndan ogrynda ýakyn töweregine garanjaklan gyz, golaýynda hamyla hatyn görmänsoň, geňirgendi.

“Bih! Golaý-goltumda aýagy agyr aýalam-a görünmeýär welin, bü daýy kime diýip diýýäkä?!”.

Onýança-da gyzyň töwereginde tyrpýan nazary, şol türsekkeşp erkek kişiň deriň deşigine meňzeýän gözleriniň ysyrawuk-garaýyşy bilen pete-pet geldi:

-Saňa! Saňa diýýän, dewycka! Nä, wo-perwyh-a özüňden starşylara, wo-wtoryham položenýadaky ženşynalara awtowuzda meste bermegiň abýazatelnýdygyny tebe raditelleň aýtdy ýokmy? Ýa barmy?!-diýip ol, gyzyň göni garaçygyna dikiliп, üstüne abanyp durşuna, edil bogazynda çäge bilen çagyl garýana dönüp, gyryk sesini gyjyrdatdy.

Gyz aljyrady. Şo sebäplem näme diýjegini bilmän, boýnuny içine ýygryp jyňyldady:

-Daýy...bi...neme...men ýerimi berjek-le welin...hany bü...hamyla gelni göremog-a...

Türşekýüzüň keşbiniň gasynlary hasam mürşerdi:

-Smatrite kakaáya sen, naglaáya, bessowestnaáya gyýyzjagaz keniň! Wapše utandyňam ýok keni! Prýamo lisoma smatrit bar edip, maňa: "dýadenka" diýip dur-a, bi utandysy ýok dewyçka! O Gospodi Hudaýym žan Allahym!

Mürşükýüzüň diňe şu sözlerinden soň gyz, ilk-ä onuň jilisgesiniň astynda güberipmi ýa salparypmy, aý garaz, tümmerib-ä duran döşüne, soňam, gabaryp öňe çykýan garnyna üns berdi.

Onuň ýüzi uýalmakdan ýaňa boz-ýaz boldy. Ol oturan kürsüsinden zompuldap çüý çykan dek, ynjalyksyz oýkanjyrady-da, başagaý bolup dikeldi:

-Geçäýiň daý...wiý, bagışlaň, daýza! Men görmändirin...

-Hä-ä, seň ýaly newaspitannyý dewyçkalar, görmersiňiz...-diýip hüňürdeýän, erkek käşir kamatly:g, kürşükkeşp ýolagçy, diksöýegiň daşyndan aýlanyp özüne berlen orna geçmäge başlady. Ýaňy münende gowuzam bolsa, eýýäm haçan dyknyşyk bolmaga yetişen awtobusda dik duranlary iteleşdirýän gyzam, çyr-çytyr çykjak bolup dyzady.

Şol müddetem, ýaş ýigit halyna gapdalyndaky orunda, hamana bu zatlaň özüne jinnekçe-de dahly ýok deýin, biperwaý oturanyň, henizem özüni gözleri bilen burawlaýandygy, aljyraňny gyzyň gözüne ildi.

Jany dagy ýanaýdy.

Bü-ýä gyz halyna öljek bolup, ýaňky erkekşypat kişä ýer bermäge çytraşýar.

Bü nekgende bolsa, boýun-a syryk ýaly, gözünem aryň neşderi ýaly edip, azaryna-da däl. Gaýta şo bihaýalygy bilen, müýnürgemän, ýene-de oňa jiňkermeginem dowam eden bolup otyra...

Gany depesine urup, girre gahary gelen gyz, gözünden ot sycradyp, ol süwümsize jabjynmak üçin kükregini howadan doldurdy. Oň ýüzüni demir darak bilen darana dönderäýjek: "Öyüňe bar-da, ine şeýdip ejeňe jikjer, bajyňa jikjer! Bolýamy?!" diýene kybapdaş awuly sözleňem birnäçesini tapyp, diliniň ujuna mündürip goýdy.

Emma, yetişmedi.

Gözüniň içine dikiliп oturan haýaszы ýigit, birdenkä, göwresine gelişmeýän incejik aýal sesi bilen seslendi:
-Gyzym! Gyzym diýyän-ä! Sen-ä ýaman arkaýyn ýatyrsyň welin, düşmeli duralgaňdan geçip gidäýme, birden!

Dessine-de kimdir biri ony yralady.

Ol allaniçigsi bolup oýandy. Ukyň arasynda özüniň nirededigi birbada ýadyna düşmedimi nämemi, heniz ukudan doly açylmadık howsalaly gözlerini çar ýana alakjatdy.

Awtobusda oturandygyny, gapdalyndaky özüni yralaýanyňam orta ýaşlaryndaky aýal maşgaladygyny saýgardy. Howul-hara daşaryk nazar oklanda-da, awtobusyň nätanyş bir ýerde durandygyny aňsyrdы.

“Geçip gidipdirin!!!”.

Depesinden gaýnag suw guýlan ýaly boldy.

Hasyr-husur ýansebedini gujaklady-da, özüni oýaran daýzany itelesdirip, oňa hatda “sagbolsun” aýtmagy-da huşundan uçuryp, oturan ýerine ýakyndaky awtobusyň ortaky çykalgasyna dyzady.

Çykdy.

Ynjaldy.

Birdenem aňk-taňk boldy.

“Wah-heý! Geçip gitmändirin eken-ä! Awtobus heniz ýaňwır şäherden çykypdyr-a! Düşmeli duralgasyna çenli ýene-de ýarymsagatlyk ýol bar-a...”.

Ol täzeden ala-başagaý bolup, gapylary ýapylyp ugran awtobusa ylgady.

Onuň yzky gapysyndan aslyşyp, pişiksygar ys galanda zordanjyk sümülmäge yetişdi.

Diksöýegden ýapyşyp, itinişip durşuna, göwnüne bolmasa hemme kişi kinaýaly ýylgyryş bilen özüni synlaýan ýaly boldy.

Gyzardy.

Uludan demini aldy.

“Toba etdik, Hudaýym!” diýip içinden ýeňillikli oýlananda-da, bada-bat hyýalynda, şuň ýaly birzatlar bolanda hemise ýakasyna tüýkürmäge howlugýan enesiniň keşbi peýda boldy.

Dessine-de ol keşbe, edil multfilmlerdäki ýaly jan girdi.

Enesiniň multik-şekili, munuň çagalygyndan hakydasyna galan endikli hereket bilen göwşüllän köýneginiň ýakasyna elini ýetirdi-de, "tüf-tüf" diýip, üç mertebe gulkünç tüýkürdi.

Awtobusyň girelgesinden öňe süýsmäge mümkünçiliksiz, demini dürsäp duran gyzam, nädip multik-şekiliň hereketini aňynda gaýtalanyň, özem duýman galdy.

"Tüf-tüf-tüf...Gara basan ýaly bolaýdym-la, gyz!...Bolsa-da şeýtan oýnap, jokrama epgekde ýolda galmadym. Yzma münmäge ýetişdim. Ýogsa, indiki awtobusa garaşyp, esli durmaly bolardym".

Birdenem, ýaňky bihaýadır, türsekýüz ýadyna düşdi. Ol janyny barlap görmekden ötri, boýnuny süýndürip, özuniň ilki oturan ornuna tarap seretdi.

Öňki orny gözüne kaklyşan dessine geň galmakdanam beter elheder almakdan ýaňa, depe saçynyň dikgerýändigini aýdyň syzdy.

Ýaň özünü oýaryp, awtobusdan düşmäge iteren ak mapraç aýalyň ornunda-ha, şol öňki bihaýagöz bisyrat otyrdy. Oň gapdalynndaky oturdaşam kürşükkeşp, erkekspat zenandy.

"Bih! Men entegem oýanman ýatyrmykam..." diýen ünjüli oýlanma bilen, ol süňünü gaplan ysgynszlyk zerarly, şo tarapdan nazaryny sowjak bolanam şoldy welin, birdenkä, ýaňky bihaýa oturdaşy bärisine bakdy.

Yüzünüň ugruna-da, gözlerem göz däl-de, lokatormy ýa-da radar ýaly köpün arasyndan onuň yüzünü tapdy. Bada-badam birek-biregiňka bakyşlaryny ilişdirip-çigişdirip taşlady.

Demsalyňlyk gyzyň nazaryny özuniňka ýüpsüz örkläp saklandan soňam, ýeserlik bilen gözüni gypdy-da, önlüğine öwrüldi.

Özi bilen bolup geçýän alasarmyk hadysadan uç çykaryp bilmän, äm-säm haldaky gyz, heniz oýadygyny ýa ukudadygyny kesgitläp ýetişmänkä-de, birdenkä, özuniň pugta ýapyşyp duran diksöýegini kimdir biriniň özüne tarap, bar güýji bilen dartýandygyny duýdy.

Geň ýerem, awtobusyň astyna mäkäm berçinlenen, demirden diksöýeg, ojagaz-bujagaz güýç görkezilenini piňine-de alman, butnaman durmagyň deregine, şol dartylyan tarapyna ýeňillik bilen süýşyärdi.

Oslagsyzlykdan ýaňa näme edýändigine-de düşünmedik gyz, içерilige garşy süýşyän diksöýegi goýbermegiň deregine oňa hasam berk ýapyşyp, ony nämüçindir özüne tarap çekdi.

Şol müddetem diksöýegiň dartylyan tarapyndan erkek kişiň nägile sesi geldi:

-Kim oýun edýänem bolsa-haw, mazgini trambowka etmäň-de-haw, goýweriň-haw! Meň kuhny garnyturymyň stoýkasy bilen näme işiňiz ba-haw?! Nä, ýa size stoýkadan başga güýmenje tükendimi-haw?!

Gyzyň ýüzi şugundyr çalnana döndi.

"Wiý-ý, masgara! Bir bendä-hä aşhanasynyň söýegini dikligine saklap äkidip barýan ekeni. Menem ony awtobusyň diksöýegidir öydüp, aslyşyp durupdyryn...".

Ýyldyrym çaltlygynda şu pikiri kellesinde aýlap, elini sypdyranam şoldy welin, bu gyzyňkam "ýeser ýerde gaý tutdy" diýilýänine döndi.

Öňüne ulag çolaşdymy ýa-da başga bir sebäpdenmi, häzire čenli endigan taýyp barýan awtobus birdenkä silkinip gitdi. Beýle herekete garaşmadyk gyzam, tas, öňündäki kürsüde, köne papagyny başyna çümrüp, myrlap ýatan gartaşan adamyň arkasyna hopba bolýardı.

Hernä, onuň cigninden penjeläbem bolsa, zordan saklanmagyň hötdesinden geläýdi. Ýogsa, bü wejeralygam öñki oňaýsyzlyklarynyň üstüne urna boljak.

Ýa, bu bolup geçýän zatlar düýş bolsa, onda bärde näme edeňdede, nähili bolaňda-da, masgaraçylagam, abraýçylygam ýokmuka?!

Gyz, öz-özüne içinden beren bu sowalyna jogap tapmaga yetişmedi.

Onuň cigninden penjelän kişisi tisginip oýandy-da, töweregine gözlerini elek-çelek etdi. Birdenem onuň çar ýana alakjaýan nazary, gapdalynda, onuň kürsüsine direnip diýen ýaly duran, takmynan dokuz-on ýaşlaryndaky ekiz oglanjykda büdredi.

Oýaly-ukuly ortak haldalygy zerarlymy nämemi, o kişi, ojagaz

oglanjyklara gözü kaklyşandan, yllabir dogup-döräp görmedik geň-enaýy mahluklaryna sataşan dek, görevleri hanasynyň içinde giňäp, petredi.

Ojagazlaň sypaty-keşbi, birneme täsinräk diýäýmeseň, şu derejede haýranyň hekgererlik zat ýokdy.

Ikijigem, gözü lokga äýnekli.

Ýiti saryreň, ýeňsiz, tyrryk köýnek, ýiti bägülreň, gysbygonç, tyrryk balak, jim-ýaşylam köwüş.

Ikisiniň saçam, syrmaň bări ýanynda edilip, tekiz deňlenen.

Ikisiniňem çekgedir ýeňse saçynyň yüzüne möýüň şekili çyzylypdyr...

Emma: "dünýäň her bir zady şahsy kabul edişiňe bagly" diýilýäni çyn bolmaly. Üstesine-de o kişiň agzyndan, üstibaşyndan aňkap duran aragyň, der gatyşykly ýürekbulanjy ysam, onuň bu mahal diňe bu oglanjyklarň sypatyny däl, eýsem başga-da gaty köp zatlary iňňän we iňňän özboluşly "kabul edýändigini" aňladýardy.

Papakly kişi, oglanjyklardan nazaryny sowup bilmän gözünü mäzerdip oturşyna, sähelçe-de gymyldamaga milt etmän, guran agzynda çißen dilini pakgyldadyp, howatyrly pysyrdady:

-Eý! Siz uçýan tarelkaçylarmy-y-y, hä-ä-ä?!...

Bärisinden seretseň, lokga äýnegin aňyrsyndaky gözjagazlary bolşundan başbeter äpet görünýän ekizjeler, bu gapdallarynda oturan papakly, porsy daýy:ň özlerine näme diýyändigine gulak gabartjagam bolmaýardylar. Şoň üçin olaň ikijigem sesini çykarmady. Yöne, olaň depesinden garap duran, yüz-keşbi olara çalymdaş, daýaw pyýada – megerem, zanny-ýasawy boýunça henekçil, degişgen adam bolara çemeli – papaklyň sowalyny jogapsyz galymady:

-Howwa, biz başga planetaly!

Oları tiňkesini dikip oturandygy sebäpli, ojagazlaň agzynyň gymyldamaýandygyny görýän papakly, bu geplemezden diýlen, özem gabat-garşysyndan däl-de, niredendir bir ýokardan eşidilen owaza, hasam haýykdy. Ol düýrügip, papagyny gözüne çenli sümürdi. Soňam kürsüde aşagrak çümrüldi-de, takdyryna ten berip, janyndan ymykly umydyny üzeniň äheňinde, deramatsyz jyňnyldady:

-Haýsynnan?!

-Alfa Sentawra ýyldyzlar toplumynyň Sirkoniý planetasyndan.

Serhoş kişi munuň bilenem lalyny açyp oturaýmady:

-Onna bizem şumat uçýan tarelkada barýasmy?

-Howwa.

-Onna, nä bi munymyz awtowuza meňzeýä?

-Sebäbi bi uçýan tarelka, Zemin saýýarasy bilen Sirkoniý planetasyň arasynda yzygiderli gatnaw ugry boýunça ýolagçy gatnadýan älem gämileriniň biri-dä.

Bu gepleşigi diňleýän daş-töwerekdäkiler "kikir-de-kikir", çasly gülmekden zordan saklanýarlar.

Papakly kişi bolsa, halys depesine uran meýiň humaryndanmy nämemi, hiç zady duýanogam, görenogam. Gaýta sesini endiredip, ýene-de sorag bermegini dowam edýär.

-Nomury näçelik?

-Ýetmişdörtlük.

-Gopdy-y-y!!!

Papakly serhoş, şol oturyşyny üýtgetmän maňlaýyna şapylatdy:

-Inni öye haçan dolanarys-ow! Bäh! Baraňsoňam-a öydäki: "Şumad-a çenli haýsy çüýşedeşiň ýanynda güm bolup gezziň!" diýip, etimi iýer-o-o-ow!!! "Uçýan tarelkaçylaň ýetmişdörtlüğü ogurlap äkitdi-ow, meni-i-i..." diýip, näce käkeleseňem, olse-de ynanmaz-o-o-ow!!!...

Ol şeý diýip naýynjar hümrüdedi-de, ýene-de kellesini aýna ýaplap, myrlamaga başlady.

Bu bolýan zatlary dykgatly synlap duran gyz: "Bäh, bu düýüşün jikme-jikdigini-i-i! Hemmeje zat edil oýalykdaky ýaly düşnüklike-laý, walla!" diýip oýlananam şoldy welin, awtobus nobatdaky duralgaň deňesinde togtady.

Hiç kim düşmedi.

Onýanca-da awtobusyň öndäki gapysyndan täsin sypatly, takmynan otuz-otuz baş ýaşlaryndaky pyýada girdi.

Täsinligem, boýnundan üsti açık, mejimepisint, ağaç guty asylgy. Onuň üstünde-de mazaly ütülip-arassalanyp, gowrulan

möjek kelleleri düzüm-düzüm.

Gire-girmäše-de, burnuna salyp, myňyldap harydyny mahabatlandyryp mübäreklemäge başlady:

-Hanymlar we jenaplar!

Ýoluňyz haýyr bolsun!

O kadar büýakga kelip duruňlar!

Eger-de gurt ýaly gurgun bolaýyn diýseňiz!

Eger-de böri deýin batyr, möjek deýin mert, sagdyn bolaýyn diýseňiz!

Onda, o kadar munda kelip duruňlar-da, çişlige düzülmüş möjek kellesini alyňlar!

Onam merhemet eýläňler-de, symışlap duruňlar!

Hanymlar we jenaplar!

O kadar noşlar olsun, kardaşlar!...

...Gyz düşünmedi.

Düşünjek bolup beýnisine agram salyp ugrandanam kellesi agyryp oýandy.

Gözünü açalak-ýumalak edip, aýnaň aňyrsyndan kera-mara ýüzüp barýan dünýä sereden dessine-de heýýaty uçdy.

“Hiýh! Ýetip barýan-a!”.

Sebediniň sapyny gysymyna gysdy-da, dikelip, çykalga garşı süýşüp ugrady.

“Toba etdik, Hudaýym!” diýibem, awtobusdan düşüp barýarka oýlandy.

Şo pille-de, ýene-de hemişekisi ýaly enesiniň “tüfleyänçi” multik-şekili hyýalynda emele gelip, ýüzüniň ugruna-da herekete girdi.

Eneli-agtyk ikisi, gyzyň hyýalynda: “tüf-de-tüf” bolşup, “tüflemek” keýpinden çykdylar...

Gyz köçäň ugry bilen öýlerine garşı uz basyp seýkin ýöräp ugranda, nämüçindir, az-kem sägindi. Gaňrylyp, ýola düşen awtobusyň yzyndan ciňerildi.

Birdenem...

Belki göwnünedir, belki hakykatdanam şeýledir, awtobusyň yzky

aýnasyn dan özüne tarap siňňitli garaýan, hälki oturdaş
ýigdiniň bihaýa bakyşy bilen nazary çaknyşdy.

Gyzyň aýaklaryndan ysgyn gitdi.

Hyrra yzyna aýlandy.

Nämedir bir zatdan gaçýan ýaly haýdaşlap barşyna-da, öz-
özünden nägile pikir öwürdi: “Ine-dä ýetmişdörtlükde
irkilseň...”... Hekaýalar